

“Bevrijding om nooit te vergeten” (werktitel)

Een roadmovie van persoonlijke verhalen over de bevrijding van Brabant in het najaar van 1944.

Opzet voor een documentaire (50 minuten)

Inleiding

Dit jaar is het 70 jaar geleden dat een groot deel van Brabant werd bevrijd.

Ludo Keeris, een van de makers, is afkomstig uit Brabant. Zijn vader heeft daar als klein jongetje de Tweede Oorlog meegemaakt. Toen Ludo hem vroeg wat hij nog kon vertellen over de bevrijding wist hij zich niets te herinneren. Terwijl zijn klasgenootje van toen nog wél kan vertellen over die tijd. De grootvader van Joost Schrickx, de andere maker, is ook afkomstig van Brabant, maar Joost heeft zelf weinig van de oorlogsgeschiedenis van Brabant meegekregen. Zo was Joost zich er niet van bewust dat een groot deel van Brabant veel eerder bevrijd was dan de rest van Nederland.

Het precieze verhaal van de bevrijding van Brabant is dus bij veel mensen nog onbekend.

Met dat gegeven als uitgangspunt willen wij een televisiedocumentaire realiseren op basis van persoonlijke verhalen en herinneringen die gerelateerd zijn aan deze bevrijding. Het grote verhaal rond Market Garden in september 1944 is wel bekend, maar wij willen juist de kleine verhalen vertellen, die op de bevolking van Brabant betrekking hebben. Kleine persoonlijke verhalen met vaak grote gevolgen, tot aan de dag van vandaag toe. Vandaag de dag zijn er daarnaast nog mensen die vol passie bezig zijn met het op een of andere manier in kaart van deze bevrijdingsperiode; ook deze mensen vormen een bron van persoonlijke verhalen. Deze aan de bevrijding gerelateerde verhalen uit het heden willen we in deze documentaire samenbrengen met en koppelen aan de persoonlijke herinneringen aan het bevrijdingsverleden. Met andere woorden: Dramatische persoonlijke gebeurtenissen uit het verleden zijn een aanleiding tot het ophalen van neutrale persoonlijke herinneringen in het heden; dramatische persoonlijke situaties in het heden zijn een aanleiding tot het ophalen van neutrale herinneringen uit het verleden.

Doelstelling en samenvatting

Wij willen een documentaire van 50 minuten realiseren waarin aan de hand van een 8-tal persoonlijke verhalen de bevrijding van Brabant belicht wordt. Deze verhalen strekken hun tentakels uit tot in het heden. Wij beogen als documentairemakers een dusdanige spanningsboog te creëren waarmee de verschillende verhalen verbonden worden, dat wij een breder publiek bereiken dan doorgaans met vergelijkbare documentaires bereikt wordt. Vooral ook omdat we niet *Market Garden* als uitgangspunt nemen, maar de persoonlijke verhalen uit heel Brabant. Verhalen die men nog niet kent. Verhalen over verlies, de dood, het leven dat aan een zijden draadje hangt, maar ook over toeval, verraad of ontheemd zijn.

De documentaire zal bekeken kunnen worden als een dramatisch geheel van samenhangende en verweven verhalen, maar ook zullen de afzonderlijke verhalen als losse modules gemonteerd worden. Deze modulair gemonteerde verhalen zullen d.m.v. het GPS-routes initiatief via Brabant Cloud project ontsloten worden. Ook zijn wij in gesprek met met name Brabantse bioscopen om deze modules als voor-film in de programmering op te nemen.

Actualiteit en maatschappelijke relevantie

Wat de directe getuigenissen van gebeurtenissen rondom de bevrijding van Brabant betreft, is het nu of nooit. Over 5 jaar, als het 75 jaar geleden is dat Brabant bevrijd werd, zullen deze getuigen naar alle waarschijnlijkheid niet meer in leven zijn of in ieder geval niet meer in staat om hun herinneringen aan deze tijd te delen. Dat betekent dat tussen nu en september 2014 de uitgelezen periode is om deze directe bevrijdings-testimonials te verzamelen en in onderling verband te plaatsen.

Het gaat ons echter niet alleen om het verleden maar met name om historische gebeurtenissen die hun tentakels tot in het heden uitstrekken. Bijvoorbeeld: Een man die vol passie rondleidingen door

Brabants oorlogs- en bevrijdingsgebied organiseert gekoppeld aan iemand die meer wil weten over het hoe en waarom van de arrestatie – vlak voor de bevrijding - van zijn vader die in het verzet zat. Of: een man wiens levenswerk het tegenwoordig is om in de oorlog gesneuvelde onbekende Duitse soldaten te identificeren gekoppeld aan een nazaat van een Duitse officier die wil uitzoeken waar en hoe zijn vader tijdens de bevrijding gestorven is.

Premisse

De premisse van deze documentaire is steeds gelinkt aan het toeval en het lot. Wat als... Hoe zou het heden eruit gezien hebben als het in het verleden net iets anders gelopen was...?

Potentiële verhalen

Op basis van bovenstaande aan het toeval en lot gerelateerde premisse hebben wij een aantal potentiële verhalen geselecteerd. Wij maken daarbij onderscheid tussen dramatische verhaallijnen uit het verleden en dramatische verhaallijnen uit het heden.

A. Historische verhalen

1. Waalwijk – 5 september 1944

Vincent en Joop Hoffmans worden de dag na Dolle Dinsdag 'wegens samenzwering' ter dood veroordeeld door een SS-officier. Joop Hoffmanns sterft maar zijn broer overleeft als door een wonder de executie.

2. Borkel en Schaft – 11 september 1944

Geallieerde verkenningstroepen komen de grens over waardoor de bevolking denkt dat ze bevrijd zijn. De mensen zijn enthousiast. Maar de geallieerden trekken zich weer terug achter de grens. Als represaille pikken de Duitsers wat mensen op uit café Rustoord en executeren ze.

3. Nuenen – 18-19 september 1944

Toon de Rooij, die toen een jongetje van 7 was, herinnert zich hoe de Duitsers zijn vaders brandweerauto opeisten die zijn vader vervolgens onklaar maakte. Als zijn moeder niet vloeiend Duits had gesproken zou zijn vader dit niet overleefd hebben. Nu kwam zelfs een Duitse officier excuses aanbieden hetgeen grote indruk op 'het jongetje' maakte.

4. Oss/Eindhoven – 18 september 1944

Wat als...dit meisje die Engelse soldaat niet ontmoet had...?

En wat als...dat andere meisje die Duitse soldaat niet ontmoet had...?

We zijn in gesprek met geschikte kandidaten.

5. Gerwen – 20-21 september 1944

Een toen 12-jarig meisje maakt mee hoe haar familie uit een schuilkelder bij een boerderij vlucht omdat de tanks van de Duitsers in aantocht zijn. Ze vluchten dwars over het slagveld maar blijven toch ongedeerd. De burens, die in de schuilkelder achterblijven, worden getroffen door een mortiergranaat waarbij bijna alle familieleden omkomen. Alleen de zoon overleeft de inslag. Hij trouwt later met het meisje.

6. Schijndel – 23 oktober 1944

Een boerenfamilie verbergt twee deserterende Duitsers in burgerkostuum. Als een Duitse compagnie inkwartiert worden de deserteurs niet ontdekt. De jongste telg, die nog toen een baby was, dankt hier zijn leven aan want bij ontdekking zouden zowel de deserteurs als de familie tegen de muur gezet zijn.

7. Sprang-Capelle – 30 oktober 1944

Zou verzetsheld Jan de Rooij geëxecuteerd zijn als de oorlog iets eerder was afgelopen...?

8. Heusden – 5 november 1944

De toren van het stadhuis van Heusden werd in de nacht van 4 en 5 november door de Duitsers opgeblazen om te voorkomen dat deze door de geallieerden als uitkijkpost gebruikt kon worden. 134 van de 200 burgers die schuilden in de kelders van het stadhuis kwamen hierbij om. Nog geen vier uur later trekken Schotse troepen Heusden binnen.

9. Biesbosch – Drimmelen

Wat als...die crossing vlak na de bevrijding van Brabant wél ontdekt zou zijn...? Het verhaal van Piet van de Hoek, crosser.

B. Verhalen in het heden

1. De rondleiding

Edwin Popken uit Nuenen, oprichter van Battlefield Discovery, leidt een groep volwassenen door Brabant die allemaal op een of andere manier aan de bevrijding van Brabant verbonden zijn. Een persoon is met name geïnteresseerd in de reconstructie van de tocht die zijn opa aflegde toen die zich tijdens de bevrijding aansloot bij de geallieerden als tolk en uiteindelijk bij Moerdijk sneuvelde. De laatste dagen van zijn opa worden stapje voor stapje ontrafeld.

2. 'Tijd is onze grootste vijand'

Richard Schoutissen uit Deurne is een landelijk erkend specialist in identificatie van tijdens de oorlog gesneuvelde in Brabant gelegerde Duitse soldaten. Hij krijgt contact met Martin Reuser, geboren in 1941, die een toneelstuk heeft gemaakt over zichzelf, zoon van de Nederlands SS-officier Theodorus Reuser, die tijdens de oorlog is gesneuveld toen hij tijdens de bevrijding van Deurne mensen aanmaande hun huizen binnen te gaan. Hij werd zelf het slachtoffer van een bom die werd gegooid op een munitievoertuig waarin hij reed. Richard en Martin gaan samen op zoek naar wat er op die bewuste 24 september 1944 nu precies allemaal gebeurd is.

3. Oorlog & Co

Op zijn 12^e hoorde Wils Verberne, die nu 16 is, het verhaal van het Joodse jongetje dat in Vlierden werd doodgeschoten. Dat verhaal raakte hem dusdanig dat hij in Vlierden een oorlogs- en bevrijdingsmuseum opzette: "Oorlog & Co.

4. Metaal detector Man

Raimondo Bogaars leeft van de waardevolle metalen voorwerpen en memorabilia die hij vindt met zijn metaaldetector. Hij doet dat met name op plekken in Brabant waar ooit militaire bedrijvigheid heeft plaatsgevonden. Zijn hulp wordt ingeroepen bij de reconstructie van het drama dat plaatsvond in Borkel en Schaft (*zie boven*).

Planning

Maart – mei 2014: Research, financiering en scenario
Juli – augustus: Opnames
Augustus – september: Montage en nabewerking
Rond 20 september: Uitzending documentaire op Omroep Brabant
september – december: Implementatie GPS-routes Brabant Cloud

Crew

De volgende personen zullen dit project tot een goed einde gaan brengen:

Regie en productie: Joost Schrickx
Geluid en co-productie: Ludo Keeris
Camera: Jet Homoet
Montage: Stefan Kamp

Samenwerkingsverbanden

Makers Joost Schrickx en Ludo Keeris hebben zich verenigd onder de vlag van Producent Stichting Pelicula. Voor de uitvoering van dit project gaat Stichting Pelicula de volgende samenwerkingsverbanden aan.

Erfgoed Brabant

Jurgen Pigmans fungeert als inhoudelijk klankbord en adviseur voor de kennisdelings-facetten van ons project. Cris Kremers is contactpersoon voor samenwerking in het kader van de GPS-routes van Brabant Cloud.

BKKC

Met als contactpersonen Bas Veldhuizen en Irma van de Ven zal een crowdfunding-traject worden uitgestippeld. Eefje Sperber is BKKC's contactpersoon voor samenwerking in het kader van de GPS-routes.

Brabants Bioscoopcircuit

De bioscopen in Brabant krijgen de mogelijkheid om het modulaire verhaal te vertonen welke zicht afspeelt in hun gemeente. Dit kan tijdens bevrijdingsfestiviteiten in de bewuste gemeentes (*zie ook marketing- en distributieplan*)

Kunstacademie AKV|St.Joost

De ervaringen en leermomenten van de productieperiode van deze documentaire zullen gebundeld worden in een productie-syllabus. Ludo Keeris en Joost Schrickx die tevens ervaren docenten zijn aan de filmschool Open Studio in Amsterdam zullen voor St. Joost een aantal workshops geven waarin deze syllabus centraal zal staan. Daarna zal deze syllabus als lesmateriaal aan St. Joost ter beschikking worden gesteld.

Gemeenten

Er wordt contact gezocht met de gemeentes voor verspreiding van de documentaire en/of de afzonderlijke verhalen in de archieven en tijdens de herdenkingsfestiviteiten van de bevrijding. Het gaat onder meer om de gemeentes Nuenen, Deurne, Waalwijk en Heusden.

Heemkundeverenigingen

Er is contact gelegd met de volgende Heemkundeverenigingen: Vessem (Mat Theunissen), Waalwijk (Gerard Smulders), Mierlo (Annie Berkers-Romonesco) en Nuenen (Bert Schaap). Meerdere heemkundeverenigingen zullen volgen.

Filmografie

A Bridge Too Far
Band of Brothers – afl. 4. Replacements
Na de bevrijding
Bevrijdingskinderen
Andere Tijden: Overloon

Researchbronnen

Sporen van de oorlog (1989, Anne Frank Stichting)
Vereniging van kinderen van geallieerden
Brabantse heemkundekoepel
Oorlogsslachtoffers.nl
Battlefield Discovery
Bevrijdende vleugels, bevrijdings-museum te Best
Oorlogsmuseum Vierden "Oorlog & Co"

Ludo Keeris & Joost Schrickx, maart 2014